

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA INFRASTRUKTURY¹⁾

z dnia 7 marca 2008 r.

w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków

Na podstawie art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2000 r. Nr 23, poz. 295, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1

Rozporządzenie określa:

- 1) wymagania, jakie muszą spełniać cmentarze i usytuowanie terenu cmentarza;
- 2) sposób ustalania powierzchni cmentarza;
- 3) rodzaj powierzchni grzebalnych i wymagania, jakim musi odpowiadać ich zagospodarowanie;
- 4) wymagania, jakim muszą odpowiadać groby oraz inne miejsca pochówku zwłok i szczątków.

§ 2

Ileokroć w rozporządzeniu jest mowa o:

- 1) grobie ziemnym – należy przez to rozumieć dół w ziemi, do którego składa się trumnę ze zwłokami lub urnę i zasypuje ziemią;
- 2) grobie murowanym – należy przez to rozumieć dół, w którym boki są murowane do poziomu gruntu, do którego składa się trumnę ze zwłokami lub urnę;
- 3) grobie rodzinnym – należy przez to rozumieć grób przeznaczony do składania dwóch lub więcej trumien ze zwłokami lub urn;
- 4) katakumbach – należy przez to rozumieć pomieszczenie z niszami w ścianie, przeznaczone do pochówku zwłok;
- 5) kolumbarium – należy przez to rozumieć budowlę z niszami przeznaczonymi do składania urn.

---

¹⁾ Minister Infrastruktury kieruje działem administracji rządowej – budownictwo, gospodarka przestrzenna i mieszkaniowa, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Infrastruktury (Dz. U. Nr 216, poz. 1594).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2000 r. Nr 120, poz. 1268, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, z 2003 r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568 oraz z 2006 r. Nr 220, poz. 1600.

§ 3

Cmentarze projektuje się i utrzymuje jako tereny o założeniu parkowym.

§ 4

Usytuowanie terenu cmentarza powinno wykluczać możliwość wywierania szkodliwego wpływu na otoczenie, w szczególności powinno spełniać wymagania, wskazane w przepisach określających, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze.

§ 5

Ogrodzenie terenu cmentarza powinno być wykonane z trwałego materiału. Wysokość ogrodzenia nie powinna być niższa niż 1,5 m.

§ 6

Powierzchnię grzebalną stanowią miejsca przeznaczone:

- 1) na groby ziemne i murowane;
- 2) do składania zwłok i szczątków w katakumbach i kolumbariach.

§ 7

1. Przy obliczaniu powierzchni cmentarza należy uwzględnić powierzchnię grzebalną oraz:

- 1) powierzchnię zieleni o charakterze izolacyjnym i dekoracyjnym, w szczególności trawniki, żywopłoty, krzewy i drzewa;
- 2) drogi i ciągi piesze lub pieszo–jezdne;
- 3) place i miejsca postojowe, jeżeli nie zostały zapewnione poza terenem cmentarza;
- 4) miejsca przeznaczone na gromadzenie odpadów, umożliwiające ich selektywną zbiórkę;
- 5) punkty czerpalne wody;
- 6) teren niezbędny pod kostnicę lub dom przedpogrzebowy, którego wielkość i funkcje są uzależnione od potrzeb lokalnych;
- 7) ogólnodostępne ustępy, jeżeli nie zostały zapewnione poza terenem cmentarza, w jego bliskim sąsiedztwie.

2. W uzasadnionych lokalnymi potrzebami przypadkach, obliczając powierzchnię cmentarza, należy uwzględnić również:

- 1) kaplicę;
- 2) zaplecze administracyjno–gospodarcze.

§ 8

Przy obliczaniu powierzchni grzebalnej cmentarza należy uwzględnić:

- 1) przewidywaną przeciętną roczną liczbę pochówków na tym cmentarzu;
- 2) wymagania określone w art. 7 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych;

- 3) częstotliwość przedłużania okresu, po którym możliwe jest ponowne użycie grobu, o dalsze okresy dwudziestoletnie, w stosunku do przewidywanej liczby poszczególnych rodzajów grobów oraz powierzchni przez nie zajmowanej.

§ 9

1. Do cmentarza należy zapewnić dojścia i dojazdy przystosowane do sposobu jego użytkowania.
2. Miejsca postojowe, a także dojścia i dojazdy do powierzchni grzebalnych, powinny posiadać nawierzchnię utwardzoną, urządzoną w sposób uniemożliwiający odpływ wód opadowych na miejsce przeznaczone na groby ziemne i murowane.
3. Drogi, ciągi pieszce i pieszko-jezdne powinny być dostosowane do obciążenia i natężenia ruchu zależnego od potrzeb i uwarunkowań lokalnych, z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych.

§ 10

1. Groby ziemne powinny mieć następujące minimalne wymiary:
  - 1) pojedyncze, w których składa się trumnę ze zwłokami dziecka do lat 6: długość 1,2 m, szerokość 0,6 m, głębokość 1,2 m;
  - 2) pozostałe pojedyncze, w których składa się trumnę ze zwłokami: długość 2,0 m, szerokość 1,0 m, głębokość 1,7 m;
  - 3) pojedyncze, w których składa się urnę: długość 0,5 m, szerokość 0,5 m, głębokość 0,7 m.
2. Groby murowane powinny mieć następujące minimalne wymiary:
  - 1) pojedyncze, w których składa się trumnę ze zwłokami: długość 2,2 m, szerokość 0,8 m, głębokość 0,8 m;
  - 2) pojedyncze, w których składa się urnę: długość 0,5 m, szerokość 0,5 m, głębokość 0,7 m.
3. Groby murowane wielournowe, w których składa się urny, powinny mieć wymiary nieprzekraczające wymiaru grobu murowanego pojedynczego, określonego w ust. 2 pkt 1.
4. Nad każdą trumną składaną w grobie murowanym powinno być założone sklepienie.
5. Nad ostatnim sklepieniem grobu murowanego przeznaczonego do składania trumien wykonuje się podmurówkę dla warstwy sanitarnej ziemi, jako izolację, o grubości co najmniej 0,3 m od sklepienia do poziomu ziemi.

§ 11

1. W zależności od warunków gruntowych i wodnych można stosować pochówek zwłok piętrowo w grobach ziemnych lub murowanych, przy czym trumny powinny być między sobą przedzielone warstwą ziemi o grubości co

najmniej 0,3 m albo murem lub betonem zbrojonym o grubości co najmniej 0,06 m.

2. Głębokość grobu rodzinnego ziemnego dla dwóch trumien umieszczonych jedna nad drugą powinna wynosić co najmniej 2,5 m. Dla każdej następnej trumny grób powinien być głębszy o 0,8 m.
3. Groby rodzinne ziemne, w których trumny mają być składane obok siebie na jednym poziomie, powinny mieć następujące minimalne wymiary: długość 2,0 m, szerokość 1,8 m (0,8 m + 0,2 m + 0,8 m), niezależnie od głębokości grobu.
4. Groby rodzinne murowane, w których trumny mają być składane obok siebie na jednym poziomie, powinny mieć oddzielne dla każdej trumny komory o minimalnych wymiarach: długość 2,2 m, szerokość 0,8 m, głębokość 0,8 m. Komory powinny być od siebie oddzielone murem lub betonem zbrojonym o grubości co najmniej 0,06 m, niezależnie od głębokości grobu.
5. Dopuszcza się tworzenie zbiorowych grobów ziemnych lub murowanych, których minimalna długość dla grobów ziemnych wynosi 2,0 m, dla grobów murowanych – 2,2 m, a szerokość jest wielokrotnością szerokości określonych w ust. 3 i 4.
6. W każdym przypadku odległość między najwyższym poziomem wody gruntowej a dnem grobu nie może być mniejsza niż 0,5 m.

§ 12

W grobach murowanych dno grobu może być ziemne lub umocnione. Dno umocnione powinno mieć spadek jednokierunkowy; w miejscu najniższym należy przewidzieć odpływ łączący się z ziemią.

§ 13

1. Pomiedzy grobami powinno być zapewnione przejście o szerokości co najmniej 0,5 m.
2. Przejścia między grobami mogą być zagospodarowane wyłącznie za zgodą zarządcy cmentarza oraz na warunkach przez niego określonych.

§ 14

Na grobach można ustawiać nagrobki o wymiarach nieprzekraczających granic powierzchni grobu albo usypywać ziemię w postaci pagórka nad grobem.

§ 15

Nisza w kolumbariach powinna mieć następujące minimalne wymiary: 0,4 m głębokości, 0,4 m szerokości i 0,4 m wysokości.

§ 16

1. Usytuowanie katakumb powinno wykluczać możliwość wywierania szkodliwego wpływu na otoczenie.

2. Nisza w katakumbach powinna mieć wymiary w poziomie co najmniej 2,0 m na 1,0 m i nie mniej niż 0,9 m wysokości. Każda nisza powinna być oddzielona od sąsiedniej ścianą o grubości co najmniej 0,06 m i posiadać system odprowadzania gazów i odcieków w sposób nieszkodliwy dla otoczenia oraz uniemożliwiający dostęp do nisz insektom i gryzoniom. Po złożeniu zwłok każdą niszę należy natychmiast zamurować.

§ 17

Wymiary grobów, nisz w katakumbach i kolumbariach podane w rozporządzeniu są wymiarami w świetle.

§ 18

1. Przepisów rozporządzenia nie stosuje się do cmentarzy, grobów i innych miejsc pochówku zwłok i szczątków istniejących w dniu wejścia w życie rozporządzenia, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków urządzone na częściach cmentarzy, o których mowa w ust. 1, zagospodarowanych lub powstałych w wyniku rozbudowy takich cmentarzy po dniu wejścia w życie rozporządzenia, muszą spełniać wymagania określone w przepisach § 10–16.

§ 19

Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia³⁾

MINISTER INFRASTRUKTURY

W porozumieniu

MINISTER ZDROWIA

---

³⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministrów Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska oraz Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 20 października 1972 r. w sprawie urządzania cmentarzy, prowadzenia ksiąg cmentarnych oraz chowania zmarłych (Dz. U. z 1972 r. Nr 47, poz. 299, z 1998 r. Nr 133, poz. 872, z 2000 r. Nr 120, poz. 1268 i z 2001 r. Nr 153, poz. 1783), które utraciło moc z dniem 1 stycznia 2008 r. na podstawie art. 44 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o zmianie i uchyleniu niektórych upoważnień do wydawania aktów wykonawczych (Dz. U. Nr 220, poz. 1600).

Uzasadnienie

Przedłożony projekt rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków, stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2000 r. Nr 23, poz. 295 z późn. zm.).

Projektowane rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministrów Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska oraz Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 20 października 1972 r. w sprawie urządzania cmentarzy, prowadzenia ksiąg cmentarnych oraz chowania zmarłych (Dz. U. Nr 47, poz. 299 z późn. zm.). Rozporządzenie to – wydane na podstawie upoważnienia ustawowego nie dostosowanego do wymogów określonych w art. 92 ust. 1 Konstytucji RP – utraciło moc z dniem 1 stycznia 2008 r. na podstawie art. 44 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o zmianie i uchyleniu niektórych upoważnień do wydawania aktów wykonawczych (Dz. U. Nr 220, poz. 1600). Ustawa z dnia 18 października 2006 r. zmieniła jednocześnie brzmienie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych, dostosowując je do wymagań zgodnych z Konstytucją RP.

Powyższy stan prawny, powodujący konieczność wydania nowego rozporządzenia na podstawie art. 20 ust. 1 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, był podstawową przesłanką leżącą u podstaw prac nad przedłożonym projektem rozporządzenia. Racją dla wydania nowego rozporządzenia w ww. materii były więc przesłanki o charakterze formalno-prawnym. W konsekwencji w warstwie merytorycznej proponowane rozwiązania, co do zasady, stanowią powtórzenie przepisów techniczno-budowlanych zawartych w rozporządzeniu Ministrów Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska oraz Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 20 października 1972 r. w sprawie urządzania cmentarzy, prowadzenia ksiąg cmentarnych oraz chowania zmarłych, z niewielkimi zmianami dostosowującymi niniejszy akt wykonawczy do zmian wprowadzonych w ustawie o cmentarzach i chowaniu zmarłych, zmian wprowadzonych w innych ustawach oraz do obecnych uwarunkowań, które od czasu wydania dotychczas obowiązującego rozporządzenia ulegały zmianom. Do zmian proponowanych w projekcie należą:

- w § 2, stanowiącym definicyjne określenie pojęć występujących w rozporządzeniu, wprowadzono zmiany upraszczające niektóre dotychczas stosowane, zbyt opisowe w ocenie projektodawcy, definicje (brak warunku zasypywania grobu ziemnego „ziemią wydobytą z tego dołu”, brak warunku ułożenia nisz w katakumbach „obok siebie w szeregu i nad sobą”) oraz dookreślono pojęcie katakumb, które – jako dopuszczalna forma pochówku zwłok poza terenem cmentarza – powinny ze względów sanitarnych spełniać warunek pomieszczenia (ograniczenie przestrzenne). W tym ostatnim przypadku do projektu rozporządzenia wprowadzone również zostały dodatkowe w porównaniu z poprzednim stanem prawnym warunki techniczne, jakim powinny

odpowiadać tworzone katakumby (dodatkowe warunki sanitarne zapewniające ochronę otoczenia – patrz § 16 projektu);

- w § 7, określającym obiekty infrastruktury przestrzenno-budowlanej cmentarza, które – poza powierzchnią grzebalną – należy uwzględnić przy obliczaniu całkowitej powierzchni cmentarza, wprowadzono wymagania dostosowujące tworzenie i rozbudowę cmentarza do podstawowych obecnie standardów (wymóg utwardzonej nawierzchni na ciągach komunikacyjnych, pojemniki na odpady, z możliwością ich segregowania, budowa miejsc postojowych i ogólnodostępnych ustępów);
- w § 8 doprecyzowano sposób obliczania powierzchni grzebalnej, w ten sposób, że przy jej obliczaniu należy uwzględnić przewidywaną przeciętną liczbę pochówków na tym cmentarzu, zakazując ponownego użycia grobu do pochówku przed upływem 20 lat oraz zapewniając możliwość przedłużenia tego okresu o kolejne 20-letnie okresy;
- wymagania dla nawierzchni miejsc postojowych, ciągów pieszych i pieszo-jezdnych w § 9;
- w przepisach § 10 i 13 podano wymiary grobów i odległości od grobów, przy czym w miejsce dotychczasowej formuły wskazania tych parametrów w postaci bezwzględnej przyjęto zasadę, iż parametry określone w rozporządzeniu powinny mieć charakter wartości minimalnych;
- w § 11 użyto pojęcia grobu zbiorowego, którego cechą charakterystyczną jest wymiar szerokości będącej wielokrotnością szerokości grobów rodzinnych ziemnych lub murowanych;
- w przepisach § 11, § 12, § 15 i § 16 doprecyzowano niektóre wymagania techniczne dla wymienionych w tych przepisach grobów i innych miejsc grzebania zwłok i szczątków (minimalne wymiary w zakresie analogicznym do zmian wprowadzonych w § 10, w przypadku niszy katakumb wymóg posiadania systemu odprowadzania gazów i odcieków w sposób nieszkodliwy dla otoczenia i uniemożliwiający dostęp do nisz insektom i gryzoniom).

W § 18 projektu rozporządzenia określono zasady stosowania przepisów rozporządzenia w odniesieniu do cmentarzy nowo tworzonych, przebudowywanych lub rozbudowujących się.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty, na które oddziałuje projektowana regulacja

Zakres regulacji projektowanego rozporządzenia dotyczy gmin, podmiotów gospodarki komunalnej i zarządów cmentarzy wyznaniowych.

2. Wpływ regulacji

Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego:

Projektowane rozporządzenie nie będzie miało wpływu na budżet państwa oraz budżety jednostek samorządu terytorialnego, a w szczególności nie spowoduje dodatkowych skutków finansowych.

Wpływ na rynek pracy:

Projektowane rozporządzenie nie będzie miało wpływu na rynek pracy.

Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw:

Wdrożenie przepisów projektowanego rozporządzenia, co do zasady - nie spowoduje zmian w sferze ekonomicznej. Z oczywistych względów wprowadzenie wymagań dostosowujących tworzenie i rozbudowę cmentarzy do podstawowych obecnych standardów (wymóg utwardzonej nawierzchni na ciągach komunikacyjnych, pojemniki na segregowane odpady, budowa miejsc postojowych i ogólnodostępnych ustępów) będzie wymagało określonych nakładów. Nakłady te są jednak ponoszone również obecnie i wprowadzenie pewnych wymagań w tym zakresie do przepisów rozporządzenia usankcjonuje jedynie stosowane praktyki.

Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionów:

Projektowane rozporządzenie nie będzie miało wpływu na sytuację i rozwój regionów.

3. Informacja o przeprowadzonych konsultacjach społecznych

Materia objęta regulacją poddana była uzgodnieniom międzyresortowym oraz konsultacjom społecznym z organizacjami branżowymi i związkami wyznaniowymi. W procesie konsultacji społecznych uwzględniono: Związek Miast Polskich, Unię Metropolii Polskich,

Związek Gmin Wiejskich RP, Unię Miasteczek Polskich, Konfederację Pracodawców Polskich, Polską Izbę Przedsiębiorców Branży Pogrzebowej, Polskie Stowarzyszenie Kremacyjne Administratorów Cmentarzy i Przedsiębiorców Pogrzebowych, Polską Radę Ekumeniczną, Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski.

Uwagi do projektu rozporządzenia przekazał Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski oraz Polskie Stowarzyszenie Kremacyjne Administratorów Cmentarzy i Przedsiębiorców Pogrzebowych. Nadesłane przez Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski uwagi miały charakter uwag porządkowo-redakcyjnych, które zostały uwzględnione w trakcie prac nad projektem. W zakresie obejmującym delegację ustawową do wydania niniejszego rozporządzenia przez ministra kierującego działem budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej, uwzględniono uwagi merytoryczne zgłoszone przez Polskie Stowarzyszenie Kremacyjne Administratorów Cmentarzy i Przedsiębiorców Pogrzebowych. Nie uwzględniono uwag, których materia wykraczała poza wymagania, jakim powinny odpowiadać cmentarze i groby oraz uwagi, które z racji delegacji ustawowej znajdują się w kompetencji innych organów administracji rządowej bądź odwołują się do innej materii prawnej, regulowanej odrębnymi przepisami w zakresie np. prawa budowlanego.

Projekt rozporządzenia przesłany został do zaopiniowania przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego, która nie zgłosiła uwag do projektu (uzgodnienie projektu w formie braku stanowiska Komisji w regulaminowym terminie).

4. Zgodność regulacji z prawem Unii Europejskiej

Materia projektu nie ma powiązania z przepisami Unii Europejskiej. Projekt rozporządzenia nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych, o których mowa w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz.597), gdyż zawarte w nim przepisy techniczne nie podlegają notyfikacji i stanowią część materii prawnej regulowanej ustawą o cmentarzach i chowaniu zmarłych, do której nie stosuje się zasady swobodnego przepływu towarów (§ 5 ust. 4 tego rozporządzenia).

Projekt rozporządzenia wraz z uzasadnieniem oraz oceną skutków regulacji został zamieszczony na stronie internetowej byłego Ministerstwa Budownictwa, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz.1414). Od dnia udostępnienia projektu rozporządzenia w Biuletynie Informacji Publicznej w związku z przesłaniem projektu do uzgodnień międzyresortowych żaden podmiot wykonujący zawodową działalność lobbingową nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem ustawy (zgłoszenie w rozumieniu art. 7 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa).